

LA SEU SOCIAL DE LA «HERMANDAD DE JESÚS NAZARENO»

Per un document certificat del Registrador de la Propietat del partit judicial de Tarragona, Audiència Territorial de Barcelona, sabem del llegat que Na Dolors Sala Ricomá féu en el seu testament atorgat davant del Notari En Tomás Caminal, el 16 de gener de 1926, junt a un «codicilo» davant el mateix notari, el 30 de juny del mateix any. El contingut de l'esmentat llegat es literalment el següent:

«Lega a la expresada Real congregación de Jesús Nazareno y por mientras subsista, el uso de las habitaciones de la planta baja de la calle de Gerona, puerta no numerada, en ella están custodiados el Paso de Nazareno, las imágenes de la Virgen, de Santa Salomé y la Verónica y varios efectos de la Real Congregación; cuya Junta tendrá una llave de la aludida puerta para entrar y salir del local siempre que lo necesite, como igualmente tendrá otra los herederos para ir a un deslunado que tiene la casa y a las otras habitaciones de su piso bajo. Impone a la Real Congregación de Jesús Nazareno la obligación de conservar las dos habitaciones que comprenden el legado ordenado a su favor».

Tot això resulta dels calendats documents i de l'escriptura de donació del llegat, autoritzada pel Notari Caminal el 27 de juny de 1928. A més a més, consta en aquest document que «... la puerta que da a la calle de Gerona referida en el codicillo será de uso común y tendrán una o varias llaves aquellos (entenguis els propietaris) y otra la Real Hermandad y que si bien ambas partes podrán ir al deslunado, deberán hacerlo con independencia por los locales a cada uno asignados...».

El domicili social d'aquesta confraria tarragonina s'emplaça en un edifici propietat de na Maria Soliano Monguió, que es descrit registralment d'aquesta manera: «Casa situada en esta ciudad con fachada a la Rambla de San Juan y a la calle de Gerona, formando el chaflán de las mismas y teniendo señalado en la primera el número veinticinco; se compone de planta baja con entrada por ambas vías y tres pisos, estando edificada sobre un solar que mide una superficie aproximada de cuatrocientos siete metros cuadrados; y linda a la derecha saliendo con casa de Adolfo Artal; a la izquierda, con la calle de Gerona; a la espalda, con el patio del Cuartel de San Agustín; y al frente con la Rambla de San Juan».

Doncs bé, aquesta finca, apareix a favor de la «Real Congregación o Hermandad de Jesús Nazareno» amb el següent dret: «Derecho de uso de dos habitaciones situadas en la parte izquierda entrando por la puerta de la calle de Gerona que tiene a su fondo una pared ya existente la situada a la izquierda entrando a un deslunado, y este deslunado y un tabique a construir».

Hem de aprofitar aquestes ratlles per a parlar de la casa Salas que, sens dubte, es un dels edificis més singulars de la topografia urbana de la ciutat de Tarragona. Respon al plantejament típic de finals del segle XIX i de començaments del XX. Es dóna més importància a la planta baixa i principal que a la resta de plantes, com podem comprovar directament en la solució volumètrica de l'edificació i en la utilització dels elements decoratius. Podríem dir que el medievalisme romàntic promogut per la Renaixença troba, en aquesta obra, una aplicació pràctica de la seva filosofia.

Pel seu interès, transcriu la fitxa que hi fa referència i que es troba a l'Arxiu Històric del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya, delegació de Tarragona: «Tribuna barroca; cancello, dintel e imposta platerescos; adaraja y piedra en relieve a lo largo de la fachada; hierro forjado modernista en las barandillas de los balcones, crestería también modernista. Tiene semi-sótano, planta baja y tres plantas de altura. Edificio totalmente en piedra natural labrada, muy proporcionado tanto en la alternancia ventana-macizo como por su singular tribuna. Uno de los edificios de mayor calidad de Tarragona y uno de los más característicos de la Rambla, de

construcción realmente ejemplar».

Aquesta obra modernista-neogòtica data de 1907 i fou l'Arquitecte En Ramon Salas i Ricomà (20.04.1848 - 4.04.1926), fundador i benefactor de la Germandat, qui ocupa els càrrecs d'Arquitecte Municipal, Provincial i Diocesà a partir dels anys 1883, 1890 i 1894, respectivament. Aquests anys suposaren una forta expansió i progrés de la ciutat, gràcies a la supervalorització del vi, davant la nafra de la fil·loxera que assolava les vinyes franceses. Ramon Salas és, l'artífex del traçat dels carrers perpendiculars al de la Unió. Per desig dels seus hereus, manifestat el 26 d'abril de 1928, tota la valuosa documentació de l'Arquitecte Salas, es va dipositar a l'Arxiu Diocesà tarragoní.

La fatxada principal consisteix en una modulació d'obertures de menor a major tamany, en sentit descendent. A la planta baixa, hi tenim la solució de finestres bipartides tan típiques de l'estil gòtic. Els balcons correguts amb tres sortides, donen a l'edifici una composició horitzontal que contrasta amb la lliure disposició dels pinacles del pis superior. La fatxada lateral, respon als mateixos principis generals que la principal; ací observem una gran simplificació, en la qual els cinc balcons són una continuïtat en motllura de la línia del forjat, canvien lleugerament les baranetes dels balcons i la decoració dels dintells dels forats de la fatxada.

La tribuna constitueix un element únic i irrepetible, d'original composició. Articula la unió de l'edifici i dona alineació tant a la Rambla com al carrer de Girona. La pedra llavorada, amb diverses textures, és el material dominant a la vegada que característic dels edificis eclèctics; també la pedra és llisa, rugosa i amb motius escultòrics d'acord amb cadascuna de les intencionalitats del projectista.

Si volem valorar arquitectònicament l'edifici, hem de dir, en primer lloc, que a partir de la segona meitat del s. XIX apareix una força, per causa del cansament del neoclassisme i la supervaloració de l'arqueologisme, que lluita per la recerca de nous estils, encara que imitant el gòtic, el romànic, el bizantí, l'egipci, l'àrab, el renaixement, etc. La Universitat barcelonina, d'Elies Rogent, és un exemple, així com Violet le Duc descobreix en el gòtic la claredat del sistema constructiu, l'economia de solucions, l'exacta correspondència a programes distributius, l'ús adient dels materials i l'obediència a les necessitats funcionals.

Aquest moviment neogòtic arriba a Espanya amb cert retard i paral·lelament a altres realitzacions modernistes, com és el cas de la casa Salas. Ací, observem un gotisme que inclou arrels mediterrànies i que s'acosta al modernisme imperant del període, sense obviar les construccions eclèctiques del moment.

Per finalitzar, únicament em resta desitjar a la Germandat que per molts anys pugui gaudir del seu domicili social, en aquest entresol de la casa Salas, encara que sigui un habitatge petit i de sostre baix, amb els cabirons de fusta que li donen antiguitat i personalitat. Així sigui.

Josep Ma BUQUERAS i BACH

Autor del llibre «Arquitectura de Tarragona siglos XIX i XX»